Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
YVES BOT
prednesené 16. apríla 2015 [1]

Vec C-184/14

A
proti
B

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Corte suprema di cassazione (Taliansko)]

„Najlepší záujem dieťaťa — Charta základných práv Európskej únie — Článok 24 ods. 2 — Nariadenie (ES) č. 4/2009 — Súdna právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti — Návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti k deťom, ktorý bol ako vedľajší návrh v rámci konania o rozluke podaný v inom členskom štáte, ako je členský štát, kde majú deti obvyklý pobyt — Nariadenie (ES) č. 2201/2003 — Právomoc v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností“

1. Súdny dvor je po prvýkrát požiadaný o výklad článku 3 písm. c) a d) nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti [2].

2. Toto ustanovenie stanovuje, že v členských štátoch je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o osobnom stave, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním, alebo súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním.

3. V predkladanej veci sa Corte suprema di cassazione (kasačný súd, Taliansko) Súdneho dvora pýta, či návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti k maloletým deťom, podaný v rámci konania o rozluke, možno považovať za spojený zároveň s konaním o osobnom stave, ako aj s konaním o rodičovských právach a povinnostiach. Takáto možnosť by mala za následok založenie právomoci dvoch súdov rozličných členských štátov, a to talianskeho súdu, na ktorý bol podaný návrh na rozluku manželstva, a anglického súdu, ktorý má právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach.

4. V týchto návrhoch vysvetlím dôvody, na základe ktorých si myslím, že článok 3 nariadenia č. 4/2009 sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade, že existuje hlavné konanie o rozluke manželstva a že v rámci tohto konania o rozluke je podaný návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti k maloletým deťom, súd konajúci o rozluke má v zásade právomoc konať o uvedenom návrhu týkajúcom sa vyživovacej povinnosti. Právomoc založená na tejto zásade však musí ustúpiť v prípade, že si to vyžaduje najlepší záujem dieťaťa. Zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa teda v tomto prípade vyžaduje, aby bola miestna príslušnosť určená na základe kritéria blízkosti.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.
2 — Ú. v. EÚ L 7, 2009, s. 1.

I – Právny rámec

A – *Charta*

5. V článku 24 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie[3] sa uvádza, že „pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia v prvom rade brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa“.

B – *Nariadenie č. 4/2009*

6. Otázka vyživovacej povinnosti nie je v Európskej únii ani zďaleka nová, pretože už na konci 50. rokov 20. storočia existovali dohovory, ktoré sa uplatňovali medzi viacerými zakladateľskými štátmi Únie.[4] Následne vyjednávači dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach[5] chceli, aby tento dohovor nadväzoval na uvedené dohovory.[6] Článok 5 bod 2 Bruselského dohovoru stanovoval, že odporcu s bydliskom na území zmluvného štátu možno žalovať v druhom zmluvnom štáte vo veciach výživného na súdoch podľa bydliska alebo obvyklého pobytu osoby oprávnenej na výživné, alebo ak je vec spojená s konaním o právnom stave osoby, na súde, ktorý podľa právneho poriadku svojho štátu má právomoc vo veci konať, ak sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnom občianstve niektorého z účastníkov.

7. Táto norma bola následne prevzatá nariadením Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach[7].

8. S cieľom udržiavať a rozvíjať priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti má Únia k dispozícii nástroje najmä v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach s cezhraničnými dôsledkami. Preto prijala nariadenie č. 4/2009, ktorého cieľom je uľahčiť dosiahnutie vydania rozhodnutia, ktoré sa týka pohľadávky na výživné, v inom členskom štáte, a to bez akejkoľvek ďalšej formality.[8]

9. V odôvodnení 44 uvedeného nariadenia sa uvádza, že poslaním tohto nariadenia je nahradiť vo veciach vyživovacej povinnosti nariadenie č. 44/2001. Nariadenie č. 4/2009 je tak vo vzťahu k nariadeniu č. 44/2001 *lex specialis*.

10. Nariadenie č. 4/2009 sa na základe jeho článku 1 ods. 1 vzťahuje „na vyživovaciu povinnosť vyplývajúcu z rodinných vzťahov, príbuzenstva, manželstva alebo švagrovstva“, pričom v jeho odôvodnení 11 sa uvádza, že pojem „vyživovacia povinnosť“ by sa mal vykladať autonómnym spôsobom.

11. Na tento účel nariadenie zavádza systém spoločných noriem, najmä v oblasti konfliktov právomoci, keď stanovuje pravidlá o všeobecnej právomoci vo veciach vyživovacej povinnosti.

3 — Ďalej len „Charta“.

4 — Newyorský dohovor z 20. júna 1956 o vymáhaní výživného v cudzine, ako aj Haagsky dohovor z 15. apríla 1958 o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti k deťom.

5 — Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32. Dohovor zmenený a doplnený následnými dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru (ďalej len „Bruselský dohovor“).

6 — Pozri s. 24 a 25 správy pána Jenarda k dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 1).

7 — Ú. v. ES L 12, s. 1. Pozri článok 5 ods. 2 nariadenia č. 44/2001.

8 — Pozri odôvodnenie 9 tohto nariadenia.

12. Článok 3 uvedeného nariadenia tak stanovuje toto:

„V členských štátoch je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná:

a) súdu podľa miesta obvyklého pobytu odporcu, alebo

b) súdu podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného, alebo

c) súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o osobnom stave, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním [je vedľajším návrhom v rámci tohto konania – *neoficiálny preklad*], pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov, alebo

d) súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním [je vedľajším návrhom v rámci tohto konania – *neoficiálny preklad*], pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov.“

13. Napokon je vhodné uviesť, že Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, ktoré sa nezúčastnilo na prijatí nariadenia č. 4/2009, následne prijalo jeho uplatňovanie.[9]

C – Nariadenie (ES) č. 2201/2003

14. Cieľom nariadenia (ES) č. 2201/2003[10] je zjednotiť vnútri priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti kritériá medzinárodnej súdnej právomoci vo veciach rozvodu, rozluky a anulovania manželstva, ako aj vo veciach rodičovských práv a povinností.

15. Podľa článku 1 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 2201/2003 sa toto nariadenie nevzťahuje na vyživovaciu povinnosť.

16. V článku 3 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia sa uvádza, že vo veciach rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva majú právomoc súdy členského štátu, ktorého štátnymi príslušníkmi sú obaja manželia, alebo v prípade Veľkej Británie a Írska, ak tam majú obaja manželia „domicil“.

17. Odôvodnenie 12 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností.“

18. Podľa článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 tak „súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania“.

9 — Pozri v tomto ohľade rozhodnutie Komisie 2009/451/ES z 8. júna 2009 o úmysle Spojeného kráľovstva prijať nariadenie č. 4/2009 (Ú. v. EÚ L 149, s. 73).

10 — Nariadenie Rady z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243).

II – Skutkové okolnosti sporu vo veci samej a prejudiciálna otázka

19. Pán A a pani B, obidvaja talianski štátni príslušníci, sú manželia a majú dve maloleté deti, ktoré majú tiež taliansku štátnu príslušnosť. Všetci štyria členovia tejto rodiny majú obvyklý pobyt v Londýne (Spojené kráľovstvo), pričom deti žijú s matkou.

20. Dňa 28. februára 2012 podal pán A na Tribunale di Milano (Taliansko) návrh na rozluku manželstva z dôvodov na strane manželky a návrh na zverenie detí do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov s miestom pobytu detí u matky. Pán A tiež navrhuje, že bude na deti platiť mesačné výživné vo výške 4 000 eur.

21. Pani B podala na ten istý súd protinávrh, ktorý spočíval v návrhu na rozluku z výlučných dôvodov na strane pána A, návrhu na zverenie detí do starostlivosti matky a v návrhu na priznanie mesačného príspevku v jej prospech vo výške 18 700 eur. Okrem toho pani B namietala nedostatok právomoci talianskych súdov vo veci režimu starostlivosti, miesta pobytu, práva styku s dieťaťom, ako aj vyživovacej povinnosti vo vzťahu k týmto deťom. Usudzuje totiž, že vzhľadom na to, že manželia vždy žili v Londýne a že sa tam deti narodili a majú tam pobyt, majú na základe nariadenia č. 2201/2003 právomoc rozhodovať o týchto otázkach anglické súdy.

22. Uznesením zo 16. novembra 2012 Tribunale di Milano rozhodol, že talianske súdy majú skutočne právomoc vo veci návrhu na rozluku manželstva podľa článku 3 nariadenia č. 2201/2003. Pokiaľ však ide o návrhy týkajúce sa rodičovských práv a povinností k obidvom maloletým deťom, na základe článku 8 ods. 1 tohto nariadenia uznal právomoc anglických súdov vzhľadom na to, že deti majú obvyklý pobyt v Londýne.

23. Pokiaľ ide konkrétne o návrhy týkajúce sa vyživovacej povinnosti k manželskému partnerovi a k deťom, Tribunale di Milano poukázal na nariadenie č. 4/2009 a osobitne na jeho článok 3. Takto usúdil, že má právomoc rozhodnúť o návrhu týkajúcom sa vyživovacej povinnosti v prospech pani B, podanom zo strany pani B, keďže tento návrh je spojený s konaním o osobnom stave. Naopak, pokiaľ ide o návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti k maloletým deťom, vyhlásil, že nemá právomoc, vzhľadom na to, že ako rozhodol, tento návrh nie je spojený s konaním o osobnom stave, ale s konaním o rodičovských právach a povinnostiach, na ktoré sa vzťahuje právomoc anglických súdov.

24. Pán A podal proti tomuto uzneseniu o nedostatku právomoci talianskych súdov odvolanie na Corte suprema di cassazione, v ktorom uplatnil jediný odvolací dôvod, a to že právomoc talianskych súdov, pokiaľ ide o otázku týkajúcu sa vyživovacej povinnosti k maloletým deťom, možno tiež považovať za založenú, a to na základe toho, že táto otázka je spojená s konaním o návrhu na rozluku, podľa článku 3 písm. c) nariadenia č. 4/2009.

25. Vzhľadom na to, že Corte suprema di cassazione má pochybnosti, pokiaľ ide o výklad, ktorý treba dať tomuto nariadeniu, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Môže o návrhu týkajúcom sa vyživovacej povinnosti k deťom, podanom v rámci konania o rozluke manželstva ako o vedľajšom návrhu v rámci tohto konania, rozhodovať tak súd, ktorý má právomoc konať o rozluke, ako aj súd rozhodujúci v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, a to na základe kritéria prevencie, alebo o ňom musí nevyhnutne rozhodnúť súd, ktorý má právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach, keďže dve odlišné kritériá uvedené v písmenách c) a d) viackrát citovaného článku 3 [nariadenia č. 4/2009] sú vo vzájomnom alternatívnom vzťahu (v zmysle, že jedno nevyhnutne vylučuje druhé)?“

III – Moja analýza

26. Svojou otázkou sa vnútroštátny súd Súdneho dvora v podstate pýta, či sa má článok 3 písm. c) a d) nariadenia č. 4/2009 vykladať v tom zmysle, že súdom, ktorý má právomoc konať o návrhu týkajúcom sa vyživovacej povinnosti k maloletým deťom, podanom v rámci konania o rozluke manželstva, môže byť tak súd, ktorý má právomoc konať o osobnom stave, ako aj súd, ktorý má právomoc konať o rodičovských právach a povinnostiach.

27. V skutočnosti zodpovedanie položenej otázky predpokladá vyriešenie nasledujúcich otázok. Predovšetkým v prípade, že v domácnosti žijú deti, je otázka určenia vyživovacej povinnosti k nim neoddeliteľná od konania o ukončenie spolužitia ich rodičov? Ďalej, aké dôsledky z toho treba vyvodiť, pokiaľ ide o právomoc konajúcich súdov v rámci takéhoto konania o ukončení spolužitia?

28. Zohľadnenie pojmu najlepší záujem dieťaťa určuje podľa môjho názoru povahu odpovede, ktorú treba dať vnútroštátnemu súdu. Napokon práve s ohľadom na túto hlavnú zásadu som sa rozhodol preformulovať položenú otázku tak, aby bolo dieťa stredobodom tejto problematiky.

29. Tak vzhľadom na právne predpisy, ako aj na judikatúru Súdneho dvora je totiž nesporné, že tento pojem obligatórne preniká do rodinného práva v prípade, že je situácia dieťaťa dotknutá sporom, o aký ide vo veci samej.

30. Pri tejto príležitosti pripomínam, že článok 24 ods. 2 Charty stanovuje, že „pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia v prvom rade brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa“. Je nespochybniteľné, že Charta sa v predmetnom prípade uplatňuje.

31. Súdny dvor mal napokon viackrát príležitosť pripomenúť celý význam tejto zásady.

32. Vo svojom rozsudku Rinau [11] tak Súdny dvor uviedol, že nariadenie č. 2201/2003 je tvorené tak, aby zodpovedalo najlepšiemu záujmu dieťaťa [12]. V novšej judikatúre rozhodol, že je potrebné zabezpečiť ochranu najlepšieho záujmu dieťaťa, pokiaľ ide o určenie jeho obvyklého pobytu. [13]

33. Navyše treba poznamenať, že Súdny dvor osobitne dbá na to, aby bol výklad ustanovení nariadenia č. 2201/2003, ktorý podáva, v súlade s článkom 24 Charty, najmä s najlepším záujmom dieťaťa. Vo svojom rozsudku Aguirre Zarraga [14] totiž Súdny dvor rozhodol, že „vzhľadom na to, že [toto] nariadenie… nemôže byť v rozpore s [Chartou], treba vykladať ustanovenia článku 42 uvedeného nariadenia, ktoré vykonávajú právo dieťaťa byť vypočuté, *vo svetle článku 24 [Charty]*“ [15].

34. Súdny dvor dokonca ide ešte ďalej vo svojom rozsudku McB. [16], pretože overuje, či článok 24 Charty bráni výkladu nariadenia č. 2201/2003, ktorý podal. [17] V tomto rozsudku Súdny dvor uviedol, že z odôvodnenia 33 tohto nariadenia vyplýva, že toto nariadenie uznáva základné práva a dodržiava zásady Charty, pričom sa predovšetkým snaží zabezpečiť rešpektovanie základných práv dieťaťa, ako sú ustanovené v článku 24 Charty. Ustanovenia uvedeného nariadenia tak nemožno vykladať spôsobom, ktorý by porušoval základné právo dieťaťa pravidelne udržiavať osobné vzťahy a priame styky

11 — C-195/08 PPU, EU:C:2008:406.

12 — Bod 51.

13 — Pozri rozsudok C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, bod 56). Pozri tiež, pokiaľ ide o zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa pri výklade nariadenia č. 2201/2003 Súdnym dvorom, rozsudky A (C-523/07, EU:C:2009:225), Detiček (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810), Purrucker (C-256/09, EU:C:2010:437) a Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829).

14 — C-491/10 PPU, EU:C:2010:828.

15 — Bod 60 a citovaná judikatúra. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

16 — C-400/10 PPU, EU:C:2010:582.

17 — Pozri v tomto ohľade DEVERS, A.: Les praticiens et le droit international privé européen de la famille. In: *Revue Europe*. November 2013, č. 11, štúdia 9, bod 22 a nasl.

s obidvomi svojimi rodičmi, ktorého dodržiavanie je nepopierateľne na rovnakej úrovni ako najlepší záujem dieťaťa.[18] Vyvodzuje z toho, že za týchto okolností je potrebné preskúmať, či článku 24 Charty odporuje taký výklad nariadenia č. 2201/2003, aký bol podaný v bode 44 uvedeného rozsudku.[19]

35. Záver, ktorý treba vyvodiť z týchto úvah, je jednoznačný. Pri uplatňovaní a výklade právnych predpisov Únie musí byť najlepší záujem dieťaťa hlavným hľadiskom. V tomto ohľade je obzvlášť výstižné vyjadrenie Výboru pre práva dieťaťa pri Úrade vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR). Pripomína totiž, že „[najlepší záujem dieťaťa] je normou, cieľom, hlavným smerom, určujúcim pojmom, ktorý musí byť zrejmý, prítomný a dominujúci vo všetkých normách, politikách a vnútorných rozhodnutiach, ako aj rozpočtoch týkajúcich sa detí“[20].

36. Judikatúra k nariadeniu č. 2201/2003 sa zjavne dá použiť aj na nariadenie č. 4/2009. Bolo by nepochopiteľné, aby sa intenzita tejto zásady, ktorá má svoje miesto pri mnohých základných právach dieťaťa, mohla meniť v závislosti od posudzovanej oblasti rodinného práva, pričom však bez ohľadu na túto oblasť je dieťa vždy priamo dotknuté.

37. Vzhľadom na tieto úvahy usudzujem, že ako odpoveď na prvý aspekt problematiky, ktorý som vymedzil na základe preformulovania otázky položenej zo strany Corte suprema di cassazione, môžem uviesť tieto spresnenia.

38. Na tomto mieste sa treba venovať výkladu článku 3 písm. c) nariadenia č. 4/2009.

39. Podľa Komisie sa kolízna norma podľa článku 3 písm. d) tohto nariadenia môže vzťahovať iba na vyživovaciu povinnosť k maloletým deťom, ktorá je jasne spojená s rodičovskými právami a povinnosťami, zatiaľ čo kolízna norma podľa článku 3 písm. c) uvedeného nariadenia sa môže vzťahovať iba na vyživovaciu povinnosť medzi manželmi, a nie aj na vyživovaciu povinnosť k maloletým deťom.

40. S týmto názorom nesúhlasím, a to z nasledujúcich dôvodov.

41. Podľa môjho názoru nie je štruktúra článku 3 nariadenia č. 4/2009 bez významu. Článok 3 písm. a) a b) tohto nariadenia upravuje dve kritériá založenia právomoci, ktorými sa spravujú situácie, v ktorých je návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti predmetom hlavného konania. V tomto prípade je právomoc založená buď podľa miesta obvyklého pobytu odporcu, alebo miesta obvyklého pobytu oprávneného.

42. Pokiaľ ide o ďalšie dve kritériá založenia právomoci upravené v článku 3 písm. c) a d) uvedeného nariadenia, týmito sa spravujú situácie, v ktorých je vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti spojená s konaním o osobnom stave, resp. s konaním týkajúcim o rodičovských právach a povinnostiach.

43. Je jasné, že situácia osoby, ktorá je slobodná, ženatá alebo vydatá, súdne rozlúčená alebo rozvedená, sa týka osobného stavu a zakladá účinky voči tretím osobám.

44. Rovnako je jasné, že pri rozviazaní manželského zväzku alebo ukončení spolužitia, ktoré vedie k rozluke manželov a rozpadu spoločnej domácnosti, vyvstáva otázka stanovenia výživného na deti žijúce v danej domácnosti a rozdelenia nákladov, akými sa budú rodičia na tomto výživnom podieľať, a to nielen automaticky, na základe zdravého rozumu, ale tiež, ba predovšetkým, povinne z dôvodu čisto právnych otázok. Musím zjavne pripustiť, lebo inak by som poprel každodennú realitu konaní

18 — Bod 60.

19 — Bod 61.

20 — Pozri Article 3: Intérêt supérieur de l'enfant. In: *Revue Droit de la famille*. November 2006, č. 11, spis 16, pokiaľ ide o článok 3 Dohovoru o právach dieťaťa, uzatvorený 20. novembra 1989 v New Yorku a ratifikovaný všetkými členskými štátmi. Tento článok 3 vo svojom odseku 1 stanovuje, že „záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi“.

tohto druhu, že jedna skutočnosť, a to stanovenie výživného na deti a rozdelenia nákladov, akými sa budú rodičia na tomto výživnom podieľať, je automatickým a prirodzeným dôsledkom druhej skutočnosti, konkrétne konania o ukončenie spolužitia. Podľa môjho názoru je teda spojitosť v právnom zmysle slova medzi prvou a druhou skutočnosťou v predmetnom prípade nesporne preukázaná.

45. Aké dôsledky mám vyvodiť z tohto prvého záveru? Teraz treba preskúmať druhý aspekt problematiky vyplývajúcej z preformulovanej otázky.

46. Zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa tu nadobúda význam hlavnej zásady.

47. Domnievam sa totiž, že akékoľvek riešenie, ktoré by rozlišovalo na jednej strane konanie o ukončenie spolužitia, ktoré by bolo začaté na súde jedného členského štátu, a na druhej strane konanie týkajúceho sa výživného na deti, na ktoré by sa vzťahovala právomoc súdu iného členského štátu, je absolútne v rozpore so záujmom dieťaťa.

48. Na získanie presvedčenia o správnosti tohto záveru si stačí uvedomiť, že právna logika takéhoto systému by viedla k tomu, že súd s právomocou rozhodovať o otázke výživného by musel čakať až do vydania právoplatného rozhodnutia o ukončení spolužitia (rozluke alebo rozvode). Z toho by nevyhnutne vyplývala čakacia doba, v priebehu ktorej by bol osud detí nejasný.

49. Aj keby súd konajúci o otázke súvisiacej s manželským zväzkom prijal vo vzťahu k uvedenej problematike opatrenia, ktoré by kvalifikoval ako predbežné, riešenie nadväznosti medzi jednotlivými fázami konania by rovnako viedlo k lehotám neprijateľným z hľadiska vyššie uvedených zásad, pretože by vyžadovalo prijatie opatrení na neurčitú dobu, čo je v rozpore so zásadou najlepšieho záujmu dieťaťa.

50. Snáď len pre úplnosť dodávam, že v tejto zjavne nepriaznivej situácii by sa nemohli ocitnúť deti, ktorých rodičia ostanú usadení v členskom štáte ich štátnej príslušnosti. Inými slovami, využitie slobody pohybu a slobody rodičov usadiť sa by viedlo k vzniku nepriaznivej situácie, v ktorej sa nemôžu ocitnúť deti rodičov, ktorí sa rozvádzajú alebo súdne rozlučujú, pričom neopustili štát svojho pôvodu.

51. Je preto potrebné, aby mal rovnaký súd právomoc rozhodovať tak v pôvodnom hlavnom konaní o ukončenie spolužitia, ako aj o vedľajších návrhoch, ktoré z tohto konania vyplývajú a ktoré sú pre dieťa zásadné. Ostáva už len stanoviť súd s právomocou, a v tejto otázke sa moja úvaha znovu musí oprieť o pojem najlepší záujem dieťaťa. Okamžitým a najjednoduchším riešením by bolo naviazať všetko na právomoc súdu rozhodujúceho v konaní o ukončenie spolužitia rodičov.

52. Hoci je táto myšlienka jednoduchá, skrýva skutočný problém. Odkazuje totiž na článok 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003, ktorý ponecháva rodičom možnosť voľby, konkrétne podať návrh na súd, ktorý má právomoc iba na základe spoločnej štátnej príslušnosti, čo aj v prejednávanom prípade urobili. Nariadenie č. 4/2009 pritom vo svojom článku 3 písm. c) a d) takúto právomoc výslovne vylučuje, a to tak pokiaľ ide o návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti, ako vedľajší návrh v konaní o osobnom stave, ako aj pokiaľ ide o takýto vedľajší návrh v konaní o rodičovských právach a povinnostiach.

53. Zdá sa teda, že uvedené konštatovanie stavia tieto dve nariadenia do priameho protikladu, čo si vyžaduje riešenie spočívajúce v rozdelení konaní, o ktorom som sa vyššie vyjadril ako o nemysliteľnom riešení.

54. Tento rozpor je však v skutočnosti iba zdanlivý. Nie je totiž možné dosiahnuť, aby sa na naradenie č. 2201/2003 neuplatnila zásada kogentnej povahy, spočívajúca v zohľadnení najlepšieho záujmu dieťaťa. V tomto ohľade napokon stačí pripomenúť judikatúru Súdneho dvora uvedenú v bodoch 32 až 34 týchto návrhov.

55. K tomu sa pridáva samotné znenie odôvodnenia 12 tohto nariadenia, v ktorom, ako pripomínam, sa uvádza, že „kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností“.

56. Práve toto kritérium blízkosti musí byť zohľadnené.

57. Práve toto kritérium totiž umožňuje uviesť v tejto oblasti nariadenia č. 2201/2003 a 4/2009 do súladu.

58. Kritérium blízkosti vzhľadom na jeho úzke prepojenie s najlepším záujmom dieťaťa vyžaduje, aby bol súdom s právomocou rozhodnúť o všetkých návrhoch súd miesta pobytu detí. Z tohto dôvodu je v rámci nariadenia č. 4/2009 vylúčená právomoc založená výlučne na štátnej príslušnosti rodičov, či už ide o výživné alebo rodičovské práva a povinnosti, pretože v tomto prípade by bolo zjavne vylúčené kritérium blízkosti, a tým aj najlepší záujem dieťaťa.

59. Navyše, na základe rovnakých zásad znovu rovnaké kritérium blízkosti, ktorého význam najvyššieho stupňa je vyjadrený v odôvodnení 12 nariadenia č. 2201/2003, vyžaduje, aby sa spomedzi kritérií založenia právomoci uvedených v článku 3 tohto nariadenia uplatnilo ako kritérium založenia právomoci práve miesto obvyklého pobytu manželov. Napokon poznamenávam, čo tiež nie je bez významu, že kritérium miesta obvyklého pobytu je prvým z kritérií zo zoznamu uvedeného v článku 3 uvedeného nariadenia.

60. Je zjavné, že toto kritérium miesta obvyklého pobytu manželov určuje miesto, kde mala pred rozlukou pobyt rodina, a teda kde mali pobyt aj deti.

61. Takto bude splnená požiadavka spočívajúca v kritériu blízkosti. Napokon ak by aj pretrvávali pochybnosti týkajúce sa súladu nariadení č. 2201/2003 a 4/2009, pokiaľ ide konkrétne o túto problematiku, na ukončenie debaty s priaznivým výsledkom pre výklad, ktorý som navrhol, postačuje skutočnosť, že nariadenie č. 4/2009 má povahu *lex specialis*.

62. Aby som to zhrnul, podľa môjho názoru je možné opísať z toho vyplývajúcu situáciu v rámci rozvodu alebo rozluky páru, v ktorého domácnosti žijú deti, konkrétne tak, že o pôvodnom stanovení výživného a rozdelení nákladov, akými sa budú rodičia podieľať na výžive maloletých detí, sa musí rozhodovať – napokon podobne ako aj o otázkach týkajúcich sa rodičovských práv a povinností – v rámci konania začatého na účely rozhodnutia o rozvode alebo rozluke.

63. Vzhľadom na to, že zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa má povahu kogentnej zásady, musí sa právomoc súdu, ktorý má o ňom rozhodnúť, riadiť kritériom blízkosti a ničím iným.

64. V konaní vo veci samej preto najlepší záujem dieťaťa vyžaduje, aby sa talianske súdy zriekli právomoci v prospech súdov členského štátu, na ktorého území majú deti obvyklý pobyt, to znamená anglických súdov, pričom tieto súdy uvedené ako posledné majú napokon právomoc rozhodovať vo veci rodičovských práv a povinností podľa článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003.

65. Isteže, z uvedeného bude vyplývať, že v situácii, o akú ide vo veci samej, je voľba súdu s právomocou zo strany účastníkov konania obmedzená. To sa však nejaví ako šokujúce ani odporujúce základným zásadám v danej oblasti, a to vzhľadom na to, že predmetnými účastníkmi konania sú v skutočnosti rodičia a obmedzenie tejto možnosti voľby je im uložené z dôvodu najlepšieho záujmu ich dieťaťa či detí.

IV – Návrh

66. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku, ktorú položil Corte suprema di cassazione, takto:

1. Článok 3 nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade, že existuje hlavné konanie o rozluke manželstva a že je v rámci tohto konania o rozluke podaný návrh týkajúci sa vyživovacej povinnosti k maloletým deťom, súd konajúci o rozluke má právomoc konať o uvedenom návrhu týkajúcom sa vyživovacej povinnosti.

2. Zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa v tomto prípade vyžaduje, aby bola miestna príslušnosť určená na základe kritéria blízkosti.